

Гавриловська К.П. Суб'єктивна легітимація правових норм держави у психіці особистості / Тези студентської науково-практичної конференції "Актуальні проблеми психології молоді", присвяченої 10-річчю філософського факультету ЛНУ імені Івана Франка. Львів, 2003. – С. 10-12.

СУБ'ЄКТИВНА ЛЕГІТИМАЦІЯ ПРАВОВИХ НОРМ ДЕРЖАВИ У ПСИХІЦІ ОСОБИСТОСТІ

*Гавриловська К.П. аспірант кафедри загальної та соціальної психології,
Волинський державний університет*

Визнання особистістю правової норми легітимною відбувається на основі почуттєвого сприйняття, досвіду, раціональної оцінки. Воно спирається на внутрішні спонукальні мотиви, внутрішні стимули. Легітимація правових норм у психіці особистості пов'язана не з виданням закону, прийняттям конституції (хоча і це може слугувати складовою процесу легітимації), а з комплексом переживань і внутрішніх установок людей, із уявленнями особистості про відповідність конкретної правової норми принципів соціальної справедливості.

Оцінка легітимності правової норми здійснюється особистістю шляхом порівняння її зі своєю внутрішньою ідеальною моделлю, з уявленням про соціальну справедливість. Інколи існуючі норми, на думку особистості, не можуть забезпечити їй вільного руху до самореалізації (насамперед, соціальної). Відтак ставлення до них буде критичним, а дотримання - вимушеним. Особистість становитиме "зону ризику", бо за найменшої можливості зможе перейти в зону девіантної поведінки.

Доречно виокремити три рівні психологічної легітимації правової системи держави у психіці особистості: правовий ригоризм, правовий релятивізм, правовий нігілізм.

Правовий ригоризм (від лат. *rigor* - твердість, строгість) відзначається чітким дотриманням правових норм; правова поведінка і думки позбавлені будь-яких компромісів, можливим є лише чітке дотримання букви закону. Ставлення до правових норм такі люди виражають словами: "Закон суворий, але це закон", "Нехай загине світ, але торжествує закон", "Життям мають керувати не люди, а обов'язкові для всіх правові норми". Подібні твердження звучать дещо штучно, але вони відображають стійкість правової форми регулювання; ілюструють постулат про вищість закону - основну характеристику правової держави. Перелічимо позитивні риси особистості, яка дотримується правового ригоризму: внутрішні вимоги до себе мають високу суб'єктивну значимість та авторитетність; присутня висока соціально-правова відповідальність. Проте у своєму крайньому прояві правовий ригоризм переростає у правовий формалізм - небажання вирішувати справи відповідно до їхнього реального соціально-правового змісту.

Правовий релятивізм - відзначається тим, що нормам надається відносний, цілковито умовний та змінний сенс. Ґрунтується на абсолютизації принципу "Людина є мірою всіх речей", тобто все, що приносить людині задоволення - добре, а все, що змушує страждати - погано. Критерієм оцінки хорошого та поганого тут є чуттєві нахили окремої особистості. Подібно до того, як людина є мірою всіх речей, будь-яке людське суспільство є мірою справедливого і несправедливого. Феноменологічно правовий релятивізм проявляється в тому, що людина залишає за собою право вирішувати, дотримуватись чи не дотримуватись їй правових норм.

Правовий нігілізм - характеризується запереченням правових норм, невизнанням їхньої необхідності та значущості, підкресленням їх шаблонності та формальності, схильністю заперечувати їх як ефективний засіб регуляції відносин між людьми. Правові нігілісти вважають, що юридичні правила і заборони цілком можна обійти там, де це пройде безкарно, що було б добре, якби більшість законів і правил взагалі відмінили.

Отже, психологічна легітимація правових норм значною мірою визначає поведінку особистості в правовому полі.

Ключові слова: *легітимація, правовий ригоризм, правовий релятивізм, правовий нігілізм.*

Література:

Новик Ю.И. Психологические проблемы правового регулирования. Минск, 1989.